

אלו מציאות פרק שני בבא מציעא

לב.

עין משפט
נר מצוה

פרי מגו תלפא. שנים מן השלשה יצאו ויעידו לומר שלשה היינו: אם יש שם צ"ד. וסתם צ"ד שלשה. אלמא אין כח להפקיד ממון זה אלל זה בפחות משלשה: גילוי מילפא. שידעו שחלקתי בשוה: אלמנה. הניזונת מנכסי יתומים מוכרת למוזנות: שלא צ"ד.

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

תרי מגו תלתא ואי נמי תרי סהדי דפלגת באפי בי תלתא א"ל מנא לך הא א"ל דתנן אם יש שם ב"ד מתנה בפניהם אין שם ב"ד בפני מי יתנה שלו קודם א"ל מי דמי התם דמפיק ממונא מהאי ומותיב להאי בעינן ב"ד אבל הכא (א) דידה שקלי גילוי מילתא בעלמא הוא בתרי סגי ליה תדע דתנן: "אלמנה מוכרת שלא בפני ב"ד אמר ליה אבוי ולא מי אתמר עלה אמר רב יוסף בר מניומי אמר ר"ג אלמנה אינה צריכה ב"ד של מומחין אבל צריכה בית דין של הדיינות: מלתני" ימצאה ברפת אין חייב בה ברה"ר חייב בה יואם היתה בבית הקברות לא יטמא לה יאם אמר לו אביו היטמא או שאמר לו אל תחזיר לא ישמע לו ופרק וטען פרק וטען אפילו ארבעה וחמשה פעמים חייב שנאמר יעזוב תעזוב והלך וישב לו ואמר הואיל ועליך מצוה אם רצונך לפרוק פרוק פטור שנאמר עמו יאם היה זקן או חולה חייב מצוה מן התורה לפרוק אבל לא לטעון ר"ש אומר אף לטעון רבי יוסי הגלילי אומר אם היה עליו יתר על משאו אין זקוק לו שנאמר תחת משאו משאוי שיכול לעמוד בו: גמ' אמר רבא ברפת שאמרו אינה מתעה ואינה משמרת אינה מתעה מדקתני אינו חייב בה ואינה משמרת מדאיצטריך למיתני אינו חייב בה דאי סלקא דעתך משמרת השתא משכח לה אבראי מעייל לה לגואי משכח לה מגואי מבעיא אלא שמע מינה אינה משמרת שמע מינה: מצאה ברפת אינו חייב: א"ר יצחק (א) והוא שעומדת תוך לתחום מכלל דברשות הרבים ואפילו בתוך התחום נמי חייב איכא דמתני לה אסיפא ברה"ר חייב בה אמר רבי יצחק והוא שצוה מכלל דברפת אפילו עומדת חוץ לתחום נמי אינו חייב בה: בבית הקברות לא יטמא לה אמר לו אביו היטמא או שאמר לו אל תחזיר שלא ישמע לו שנאמר איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו הא לאו הכי הוה אמינא צייתא ליה ואמאי האי עשה והאי לא תעשה ועשה (א) ולא אתי עשה ודחי את לא תעשה ועשה איצטריך ס"ד אמינא הואיל והוקש כיבוד אב ואם לכבודו (א) של מקום שנאמר כאן כבוד את אבך ואת אמך ונאמר להלן כבוד את ה' מהונך הלכך לציית ליה קמ"ל דלא לשמע ליה: מצוה מן התורה לפרוק אבל לא לטעון: מאי אבל לא לטעון אלימא אבל לא לטעון כלל מאי שנא פריקה דכתיב עזב תעזב עמו טעינה נמי הכתיב (א) הקם תקים עמו אלא מצוה מן התורה לפרוק בחנם ולא לטעון בחנם ר"ש אומר (א) אף לטעון בחנם תנינא להא דת"ר פריקה בחנם טעינה בשכר ר"ש אומר רובנן דאי ס"ד כר"ש לכתוב רחמנא טעינה ולא בעי פריקה ואנא אמינא ומה טעינה דלית בה צער בעלי חיים וליכא חסרון כים חייב פריקה דאית בה צער בעלי חיים וחסרון כים לא כל שכן אלא למאי הלכתא כתיב רחמנא לומר לך פריקה בחנם טעינה בשכר ורבי שמעון מאי טעמא משום דלא מסיימי קראי ורבנן אמאי לא מסיימי קראי הכא כתיב רובץ תחת משאו התם כתיב נופלין בדרך דרמו אינהו ומעונייהו באורחא משמע ורבי שמעון נופלין בדרך אינהו ומעונייהו עלוייהו משמע אמר רבא מדברי

מתני' מלאה צרפא. בגמרא מפרש מאי אצטריך: היסא צניס הקצרות. והוא כהן: או שאמר לו אל תחזיר. והוא במקום שהוא מותר לילך שם: הך וישב לו. הבעלים: אבל לא לטעון. בגמרא מפרש: גמ' רפא שאמרו. ששינו במשנתנו עסקינן כשאינה מתעה את הבהמה שצרכה להיות צורחת ויואלת: ואינה משמרת. שאינה נעולה ואם זאת ללא יואל: מעייל לגואי כדאמרין לעיל (דף ק"ה). לגינתו ולחורבתו מנין: צרישא גרסינן והוא שעומדת בתוך לתחום כפיפא גרסינן והוא שעומדת חוץ לתחום: אני ה'. אע"פ שאמרתי לך ירא את אבך אני אדון לשניכם ואם אמר לך אבך עבור על דברי לחלל שבת אל תשמע לו: הוה אמינא ייאלץ לוי. דלמי עשה דכיבוד ודחי לא תעשה דלא תוכל להטעול: אצדעה עשה ולא תעשה היא השז תשינס לא תוכל להטעול (א) הוקם כנודם. בגמרא שזה כבוד את אבך כבוד את ה' מהונך: דלמי צי חסרון כים. אם לא יטעון: פריקה איס צה חסרון כים. שבהמה נשכרת תחת משאה: לומר לך פריקה בחנם. אבל טעינה לא נצטית אלל בשכר (א) הלכך אי לא כתב פריקה ואמאי מק"ו מטעינה הוה אמינא דיו ללא מן הדין להיות כדון מה טעינה בשכר אף פריקה בשכר: לא מסיימי קראי. תדע דקתני אלמנה טעינה הלכך אי כתיב חד הוה אמינא לפריקה תחת: רובץ סתם משאו. משמע שצריך לפרוק: דרמו אינהו ומעונייהו נאורחא. אף המשא מוטל על הקרקע שצריך לטעון: מדברי

(א) כמזכיר ט"ז. (ב) נ"י הטור צ"ח ר"ס"א כגון שאין לו תפוחים בכל ארבע רוחותיו. (ג) וכו' נ"י נ"י ויש גירסא אחרת להסיק והוא גירסת הרמב"ם וע"פ ובספר כוס ישיעות. (ד) יצמות ו. (ה) נ"י חס' קידושין לז. ד"ה רב יהודה. (ו) נ"י לעיל ל' חס' ד"ה הא א"ל. (ז) קדושין לז. ע"ש. (ח) נ"י לעיל ל"א. (ט) דבכ"ה. (י) עין חס' דמעות דף ק"ה. שם ר"ה ע"ה.

תורה אור השלם

1 בי תראה חמור שגאך רבץ תחת משאו ותדלף מעוב לו עוב תעוב עמו: שמות כג ט 2 איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו אני ייאלץ לוי. וירקא ט ט 3 כבוד את אבך ואת אבך למען יאריך ימך על האדמה אשר ייאלץ לך. שמות כב כ 4 כבוד את ה' מהונך ומראשית כל תבואתך משלי ט ט 5 לא תראה את חמור אדך או שורו גפלים בדרך והתעלמת מזה הקם תקים עמו: דברים כד

הגהות הב"ח

(א) גמ' אלל הכא דידד שקלי: (ב) שם אל' ה' אלהיכם טולס:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה לומר וכו' חלבי א' לא כתיב ענין זה כמנ רש"י ב"ה דף ע"ב ד"ה שיעור:

רבינו חננאל

קמיה תלתא. אמר ליה רב ספרא מנא לך [הא] אמר ליה דתנן אם יש שם ב"ד מתנה בפני ב"ד אמר ליה מי דמי התם אפוקי ממונא הוא ובעי ב"ד אבל הכא דירי שקלי בתרי סגי ליה תדע דקתני אלמנה מוכרת שלא בב"ד. ואסיק משמיה דרב נחמן בתריא דאניה צריכה ב"ד ומלתא אבל צריכה (אפי') ב"ד הדיינות: מתני' מצאה ברפת וכו' עד אמר לו אביו היטמא או אל תחזיר לא ישמע לו. ת"ר מנין שאם אמר לו אביו היטמא או אל תחזיר שלא ישמע לו לבלול את המצוה שנאמר איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו כולכם חייבים בכבודי אצ"פ שהיהוה"ח בכבוד אב ואם אם יאמרו לך חלל שבת אל תחזיר הן אלא ואת שבתותי תשמרו וכן בכל המצות. ומקשינן טעמא

קעא א ב מ"י פ"יו מהל' אשוח הל' יג ופ"י"ח הל' כן סמנ עשין ע"ה טו"ש"ע א"ה"ע ס"י קב ספ"ק א:

קעב ג מ"י פ"יו מהל' אצדעה הל' ה סמנ עשין עד טו"ש"ע ח"מ ס"י רפא ספ"ק ג:

קעג ד מ"י פ"י"א שם הלכה יח ופ"י"ג מהלכות מנדרים הל' יג סמנ עשין עד טו"ש"ע ח"מ ס"י רפא ספ"ק ג:

קעד ה מ"י פ"י"א מהל' אצדעה הל' יט ופ"י מהלכות מנדרים הל' יג סמנ עשין עד טו"ש"ע ח"מ ס"י רפא ספ"ק ג:

קעה ו מ"י פ"י"א מהל' אצדעה הל' יט ופ"י מהלכות מנדרים הל' יג סמנ עשין עד טו"ש"ע ח"מ ס"י רפא ספ"ק ג:

קעז ז מ"י פ"י"א מהל' אצדעה הל' יט ופ"י מהלכות מנדרים הל' יג סמנ עשין עד טו"ש"ע ח"מ ס"י רפא ספ"ק ג:

קעח ח מ"י פ"י"א מהל' אצדעה הל' יט ופ"י מהלכות מנדרים הל' יג סמנ עשין עד טו"ש"ע ח"מ ס"י רפא ספ"ק ג:

קעט ט מ"י פ"י"א מהל' אצדעה הל' יט ופ"י מהלכות מנדרים הל' יג סמנ עשין עד טו"ש"ע ח"מ ס"י רפא ספ"ק ג:

מוסף רש"י

שאם אמר לו אביו. לכה. היטמא. צניס הקצרות להשיב אצדעה. או שהיתה עומדת בתוך ומתא לא אל תחזיר (בביתו ו.). שנאמר איש אמו ואביו תיראו וגו'. ופליגין ללא דעומדה ולא דהשתא אצדעה מללוי דשבת (שס).

רבינו חננאל (המשך)

וכתב רחמנא הכי הא לאו הכי הוה אמינא אם יאמר לו אל תשיב ישמע לו אמאי הוא כיבוד אב ואם עשה הוא שנאמר כבוד את אבך והשבע היא עשה שנאמר השב תשיבם לאדך ולא תעשה שנאמר לא תוכל להתעלם ולא אתי עשה ודחה לא תעשה ועשה. ופרקינן מהו חסרון כים ואיתקיש כיבוד אב ואם לכיבוד המקום שנאמר כבוד את ה' מהונך אימא ניצית ליה לאבוא קמ"ל דלא: חייב לטעון ולפרוק אפי' ק' פעמים שצריך עזב תעזב עמו. פ"י פריקה אית בה חסרון כים שאם לא תתקנה תמית הבהמה תחת משאה טעינה אין בה חסרון כים דליכא חששא למיתת הבהמה. ישב לו בעל הבהמה ואמר לא תחזיר תחת הבהמה את מצוה עליך לפרוק את תרעה לפרוק פרוק פטור שנאמר עמו. היה בעל הבהמה זקן או חולה חייב. מצוה מן התורה

אלמנה מוכרת שלא בב"ד. וא"ת התם משום חנינא או משום שלל תמצוה צ"ד כדמפרש צאלמנה ניזונת (כמזכיר דף ט"ז ושם) וי"ל דס"ל כיון דאלמנה מוכרת אע"פ דאינה שלה שלל צ"ד משום חנינא ה"נ שותף יכול את שלו שלל צ"ד אע"פ דליכא טעם דחנינא: ב"ית דין הדיינות.

וא"ת והאמרין התם (דף ק"ה ושם) אלמנה ששמה לעצמה לא עשתה ולא כלום דאמרין לה מאן שם לך הלא מכרה ע"פ צ"ד הדיוטות וי"ל כיון שזוהת לעצמה נראה לעולם שמעכבת מנכסי יתומים צדקה אע"פ שיש צ"ד הדיוטות כיון דליכא מומחין אצל כשמוכרת לאחרים אין נראה שמעכבת משלשה שהרי לא עכבה כלום וא"ת ומ"ש דאלמנה מוכרת לאחרים שלא צ"ד צ"ד יכולה לעכב אפי' לעצמה מדאמרין התם דא"ל מאן שם לך משמע דצ"ד יכולה לשום וקאמר נמי התם ההוא גברא דאפקידו גביה כסתא דיתמי אול שמה לנפשיה צ"ד וזו לנסוף אייקור כו' אתא לקמיה דרבי א"ל מאן שם לך משמע דצ"ד יכול לשום ולקמן בפרק המפקיד (דף ק"ה) מנן המפקיד פירות אלל חזירו והרקיבו כו' עושה להם תקנה ומוכרין צ"ד וכשהוא מוכרין מוכרין לאחרים ואין מוכרין לעצמו כיולא צו גבאי דקדק פורטינן לאחרים ואין פורטינן לעצמם דאפילו צ"ד מוכרין לאחרים ואין מוכרין לעצמם ושלא צ"ד אין מוכרין אפילו לאחרים וליכא למימר הא דאמר ומוכרים לאחרים צ"ד היינו צרשות צ"ד אלל אי ידעי צ"ד השומא יכול לעכב לעצמו דזירושלמי מסיק על ההוא מעשה דרבי יוחנן חקוקאה דמייתי פ"ק דפסחים (דף יג. ושם) א"ל לך ומוכרם צ"ד אלמא אע"פ שמתן לו רשות היה צריך למוכרם צ"ד וי"ל דמוכרת שלא צ"ד משום חנינא (א) וגבי כסתא דיתמי נמי דיכול לעכב לעצמו צ"ד מצינן למימר דהיינו דוקא דזיענד דמשום חשד לא מהדרין עובדא א"ל דגבי יתמי צ"ד עצמם הם מפקדין ולכן יכול לעכב לעצמו על פיהם אלל פקדון של אחרים אינו יכול לעכב לעצמו על פי צ"ד: ב"ב את ה' מהונך. הא דנקט קרא דדצ"ד קבלה ולא נקט קרא דליש אמו ואביו תיראו וכתיב את ה' אלהיך תירא משום דניחא ליה לאתויי קרא דכבוד מדברי

להלן כבוד את ה' מהונך הלכך לציית ליה קמ"ל דלא לשמע ליה: מצוה מן התורה לפרוק אבל לא לטעון: מאי אבל לא לטעון אלימא אבל לא לטעון כלל מאי שנא פריקה דכתיב עזב תעזב עמו טעינה נמי הכתיב (א) הקם תקים עמו אלא מצוה מן התורה לפרוק בחנם ולא לטעון בחנם ר"ש אומר (א) אף לטעון בחנם תנינא להא דת"ר פריקה בחנם טעינה בשכר ר"ש אומר רובנן דאי ס"ד כר"ש לכתוב רחמנא טעינה ולא בעי פריקה ואנא אמינא ומה טעינה דלית בה צער בעלי חיים וליכא חסרון כים חייב פריקה דאית בה צער בעלי חיים וחסרון כים לא כל שכן אלא למאי הלכתא כתיב רחמנא לומר לך פריקה בחנם טעינה בשכר ורבי שמעון מאי טעמא משום דלא מסיימי קראי ורבנן אמאי לא מסיימי קראי הכא כתיב רובץ תחת משאו התם כתיב נופלין בדרך דרמו אינהו ומעונייהו באורחא משמע ורבי שמעון נופלין בדרך אינהו ומעונייהו עלוייהו משמע אמר רבא מדברי